

Mõtteid valdade ühinemisest

Lk 2.

Kaitseliit ootab liikmeid

Lk 3.

Kuidas seakatkuga toime tulla

Lk 8.

Teataja

Nissi valla ajaleht

4
2015

Nissi Valla Kultuurikeskus alustas heaendeliselt Tarkusepäeval

Peedo Kessel

Tänavusel tarkusepäeval, 1. septembril, mil koolid alustasid järjekordset õppeaastat, algas Nissi valla kultuurielus päris uus ajastu. Tööd alustas Nissi Valla Kultuurikeskus. Ühest küljest pole uus kultuuriasutus midagi muud kui kaks kultuurimaja – Riisipere ja Turba – ühe asutusena ühtse juhatuse all, kuid teiselt poolt, läbi ootuste-lootuste prisma vaadates paistab põhimõtteliselt teistsugune asutus, millest peab kujunema terve valla kultuurikorralduse keskus.

Peategelane valla kultuurikorralduse ümberkujundamises on kultuurikeskuse juhataja Kaja Rästas. Selles ametis uus, on ta paljudele Nissi valla elanikele juba ammu ajast tuttav. Mina, olles natuke Kaja tegutsemist näinud nii Nissi kui

Kernu vallas, arvan, et Kaja on väga hea eestvedaja Nissi valla kultuurielu sõlmimisel üheks tervikuks, mis rohkematele inimestele rohkemat huviväärset pakkuda suudab.

Mis ja kuidas konkreetselt toimuma hakkab, seda ei mõtle juhataja muidugimõista üksi välja. Ega ta ei tahagi, sest nagu ta ütleb: „Kultuurimajad ei pea olema juhataja nägu, vaid nende inimeste nägu, kes kultuurimajad tegevusega täidavad.“ See soov peaks rahustama, ma arvan, vanu kultuurimaja kliente, keda kultuurimajade ümbekujundamine kultuurikeskuseks ära ehmatas ja kes tegutsevate ringide tuleviku pärast muresse jäid. Aga ka uued huvilised, kes seni pole teed kultuurimajadesse leidnud, võiksid juhataja koostöösoovist julgustust leida.

Soovin Kaja Rästasele jõudu ja edu!

Hea Nissi valla elanik

Kui nüüd päris aus olla, siis algas asi sellest, et 1996. aastal asusin esimest korda elus tööle - Riisipere Kultuurimajja, sealt aasta pärast edasi Turba Kultuurimajja. Siis tuli Tallinna Ülikool, kunstigalerii Sammas, turundusõpingud ja töö Sadolinis ning Alpiexpressis, juhiamet Keila Tervisekeskuses ja Kernu Valla Rahvamajas. Sekka ja paralleelselt õpetaja- ja huvijuhtitöö Nissis, Turbas ja Tallinnas. Nüüd, peaaegu 30 aastat hiljem, olen siin tagasi, juhtimas vastloodud Nissi Valla Kultuurikeskust.

Kõigi nende vahepealsete aastate jooksul olen olnud siiski kogu aeg seotud Nissi rahvaga, küll teatriringi, lastelaagri, valla juubelienduse ja paljude teiste projektide kaudu. Nii olen ma aastate jooksul leidnud siin häid sõpru ja hulgaliselt toredaid inimesi, kellega koos on julge edasi minna.

Olen tänulik senitehtu eest ja avatud kõikidele headele mõtetele. Tegutseme koos, peame lugu traditsioonidest ja teeme seda kõike kire ja rõõmuga.

Soojade soovidega

Kaja Rästas
kaja.rastas@nissi.ee

Nissi Valla Kultuurikeskus

saabuvad üritused

21. septembril kell 19.00 Riisipere kultuurimajas vestlusring "Kultuur muutub ajas"

22. septembril kell 19.00 Turba kultuurimajas vestlusring "Kultuur muutub ajas"

23. septembril Pensionäride Ühenduse väljasõit Haapsalu ujulasse. Väljasõit Riisiperest 11.00, Turbast 11.05

23. septembril kell 19.00 Riisipere kultuurimajas ülevallalise fotokonkursi lõpetamine, võitjate tunnustamine

29. septembril kell 10.00 jala arterite ja vererõhu kontroll Turba kultuurimajas

30. septembril kell 10.00 jala arterite ja vererõhu kontroll Riisipere kultuurimajas

30. septembril kell 13.00 Nissi Valla Pensionäride Ühenduseltsing Turbasammal korralline kokkusaamine

3. oktoobril kell 19.00 Kitarriduo Donato D'Antonio ja Tiit Peterson, pilet 3 ja 5 eurot. Kontakt 6747567

Hea Nissi valla elanik!

Oled väga oodatud vestlusringi

KULTUUR MUUTUVAS AJAS

Kultuurimajade uus hooaeg. Teeme koos plaane.

21. september kell 19.00 Riisipere kultuurimajas
22. september kell 19.00 Turba kultuurimajas

Vaheajal kohvik

Mõtteid valdade ühinemisest

Elanike vähesest hääletusaktiivsusest

- 2014. aastal uuringufirma Saar Poll poolt korraldatud küsitluse põhjal on Eesti elanikonnast ¾ rahul või väga rahul kohalike avalike teenustega.

- Ühinenud valdade kogemustest on näha, et valdade ühinemise kohta korraldatud rahvaküsitlusest võtab osa ligikaudu vaid 20% hääleõiguslikest kodanikest (näiteks Paistu, Pärsti, Saarepeedi ja Viiratsi valdade ühendamise kohta korraldatud rahvaküsitlusest vaevus osa võtma vaid alla 2%

hääleõiguslikest kodanikest).

Kas on mingi seos elanike avalike teenustega rahulolu ja rahvaküsitluse protsendi vahel? Kui ligi 80% elanikest on rahul olemasolevaga, siis teda ehk ei huvitagi see, millises vallas ta elab ja elama hakkab? Kuna tegemist ei ole referendumiga, siis ei ole rahva arvamusega arvestamine volikogule kohustuslik. Aga siiski? Suurem küsitlusest osavõtjate protsent annaks aga rahva arvamust arvestavale volikogule otsusele suurema usaldusvääruse.

Kuidas tuua rohkem elanikke küsitluskastide juurde

Kuidas oleks võimalik tuua küsitluskastide juurde suurem hulk elanikke?

Juba ühinenud valdade ametnike ja poliitikute arvamus kohaselt on vähesed hääletuse aktiivsuse üheks suuremaks põhjuseks see, et paljudel valla elanikel puudub ettekujutus sellest, millega vald tegeleb ja millised on valla võimalused temale pealepandud kohustusi täita. Seega ei osata hinnata kumb on parem – kas praegune või loodav vald (edaspidi VALD) ja ei tulda hääletama. Üheks võimaluseks suurema arvu elanike küsitluskastide juurde toomiseks on see, kui selgitada elanikele võimalikult lihtsalt VALLA plusse ja miinuseid, võrreldes Nissi vallaga. Just mõlemaid – nii plusse kui ka miinuseid.

Kuidas siis selgitada ja mida? Juba ühinenud valdade kogemused on näidanud, et tahetakse enamasti teada kuidas liitumine mõjutab valla poolt

pakutavate avalike teenuste hulka ja kvaliteeti. Need elanikud, kes loevad Lääne-Harju valla (VALLA) ühinemisläbirääkimiste veebilehekülge, on kursis sellega, millega on tegelema neli moodustatud valdkondlikku komisjoni ja juhtivkomisjoni. Nende komisjonide töö tulemusel on valminud augustis avaldatud Kernu valla, Nissi valla, Saue valla ja Saue linna ühinemislepingu projekt. Selles projektis on peatükis 8 "Avalike teenuste arendamine" punktides 8.1. - 8.9. esitatud valdkondlike komisjonide töö tulemus. Nendes punktides on nägemus sellest, kuidas peaksid olema VALLAS avalikud teenused. Kahjuks on need põhimõtted küllalt üldsõnalised ja ei anna pilti sellest, mis siis Nissi valla elanike jaoks nende avalike teenuste osas muutub. Raske on sealt välja lugeda seda, mis on siis Nissi vallas halvemini või paremini, kui VALLAS. Et hinnata, mis muutub VALLAS paremuse või ka halvemuse

poole, tuleb enne seda teada, milline on Nissi vallas nende avalike teenuste saamise võimalused praegu. Töögrupi liikmed Nissi vallast teavad meie vallas praegust nende avalike teenuste taset. Et valla elanik saaks teha valikut, peaks tal olema info. Iga töögrupp võiks teha oma memo. Näiteks meie valla sotsiaal- ja tervishoiu komisjoni liikmed võiksid loetleda, millised sotsiaaltoetused ja teenused on praegu Nissi vallas ja millised oleksid need VALLAS. Need ühinemislepingu projektis olevad 11 sotsiaalteenuste ja -toetuste punkti tuleks võrrelda praeguse olukorraga. Sarnase memo võiksid teha ka hariduse, kultuuri-, spordi- ja kolmanda sektori ning finants-, majanduse- ja arenduskomisjoni töögrupi liikmed vastavalt oma töögrupi poolt analüüsitud valdkonnas. Juhtkomisjoni liikmed võiksid oma memos rohkem seletada lahti ühinemise strateegilised mõjud,

vaa-
da t e s
V A L D A
ajaliselt pike-
mas perspektiivis.

Ühinemisläbirääkimiste juhtkomisjoni ligikaudse ajakava kohaselt peaks selle aasta oktoobrist kuni detsembrini toimuma ühinemislepingu tutvustamine, kaasamis- ja teavitustegevused. See aeg oleks ka sobiv memode tutvustamiseks. Memosid oleks vajalik esitada valla lehes ja valla veebilehel. Teavituskoolekutel tutvustatud memode

de sisu ei jõua enamuse kuulajateni. Asjast arusaamiseks peab olema võimalus selle materjaliga iseseisvalt tutvuda. Teavituskoolekutel peab olema aga võimalus nende memode sisu üle diskuteerida. Tegemist oleks tegelikult revisjoniga praegu osutatavate teenuste - ja tulevikus osutatavate teenuste osas. Sama-aegselt kindlustaks selline seletus ka nende poliitike efektiivsema elluviimise, kuna elanikud oleksid sellest hästi informeeritud.

Nissi Vallavalitsuse istungitel otsustatust

15. juuni

Tehti ettekirjutus õigusliku aluse taustal poolleioleval silla lammutamiseks;

Anti raieluba Turbas Jaama tee 19 kinnistult kase raiumiseks;

Määrati teenindusmaa kolmele teele Mustu külas;

Anti Turba Kultuurimajale luba jaanipeo korraldamiseks;

Otsustati maksta laagritoetust kümne lapse vanemale kogusummas 478 eurot, ravimitoetust kahele töövõimetuspensionärile kogusummas 108 eurot.

29. juuni

Anti kirjalikud nõusolekud puurkaevu rajamiseks Munalaskme külas Metsavahi tee 7 kinnistule ning viie uuringupuuraugu rajamiseks Vilumäe külas Koidu, Suurekoidu ja Koidula maaüksustele;

Väljastati kasutusluba Turba kooli õuesõppeklassile;

Kooskõlastati rajatava puurkaevu asukoht aadressil Siimika küla, Vindla;

Otsustati maksta erakorralist toetust ühele taotlejale 70,40 eurot, toetuse maksimisest keelduti kahele taotlejale;

Suunati üks laps riigi rahastatavale lapsehoiuteenusele;

Lõpetati hooldajatoetuse maksimine kahele hooldajale.

13. juuli

Kiideti heaks hajaasustuse programmi projekti „Põllu talu puurkaevu rajamine“ aruanne;

Rahuldati kolm hajaasustuse programmi taotlust, pingereas neljandale kohale jäänud projekti rahastatakse taotlusest väiksemas mahu; kaks hajaasustuse programmi taotlust jäeti rahuldamata;

Otsustati osaleda vanemlusprogrammis „Imelised aastad“;

Vabastati üks Ürjaste küla jäätmekäitluse liitumisest korraldatud jäätmekäitlusega kaheks aastaks;

Kooskõlastati rajatava puurkaevu asukoht aadressil Munalaskme, Metsavahi tee 4;

Otsustati jagada Jaanika külas asuv Raja kinnistu kuueks katastriüksuseks;

Nõustuti Annialevi detailplaneeringu algatamisega, planeering algatatakse pärast planeeringu koostamisest huvitatud isikuga halduslepingu sõlmimist;

Anti luba Turbas Lille tn 11 kinnistult nelja puu raiumiseks ja Riisiperes Sauna tn 10 kinnistult kuue puu raiumiseks;

Otsustati anda üürile sotsiaalkorter Turba alevikus tähtajaga üks aasta;

Otsustati maksta erakorralist toetust 3 taotlejale kogusummas 139,98 eurot, ühele taotlejale toetuse maksimisest keelduti;

Seati hooldus kahele isikule ning määrati neile hooldajad.

14. juuli

Moodustati konkursikomisjon seoses avaliku konkursiga Nissi Valla Kultuurikeskuse juhataja ametikoha täitmiseks; komisjoni esimees Riina Haljasoks, liikmed Day-Lee Holm, Kaido Katalasepp, Ermil Miggur ja Priit Pettai.

27. juuli

Anti projekteerimistingimused Nurme külas Soone kinnistule üksikelamu ehitusprojekti koostamiseks;

Anti ehitusluba Nissi vana koolihoone lammutamiseks;

Kooskõlastati puurkaevu asukoht aadressil Ellamaa küla, Nurme;

Moodustati Riisipere Kultuurimaja ja Turba Kultuurimaja likvideerimiskomisjon;

väikehanke „Nissi Põhikooli vana hoone lammutamine“ võitjaks tunnustati Laaseri Puit OÜ;

Lihthanke „Nissi valla õpilaslüüsi teenindamine 2015/2016. õppeaastal“ võitjaks tunnustati FIE Maito Kaljur;

Otsustati maksta koolitoetust 2 taotlejale kogusummas 162 eurot, abivahenditoetust ühele taotlejale 62,50 eurot; kahele taotlejale sotsiaaltoetuse maksimisest keelduti;

Otsustati maksta õpilastoetust Frank Aron Ragilole 300 eurot seoses osalemisega rahvusvahelisel spordivõistlusel Hollandis.

17. august

Kooskõlastati rajatava puurkaevu asukoht aadressil Kuusiku, Munalaskme küla; Kruusaau-
likvideerimiskomisjon;

VALLAD

Kes otsustab, see vastutab

Volikogu liikmetele on seadusandja poolt pandud kohustus otsustada, kas ühineda teiste valdadega või mitte. Vastutus tulemi eest peaks panema volinikku ühinemise nüanssidesse süvenema. Ootaks volikogu liikmete poolt argumenteeritud sõnavõtte ja kirjutisi VALLA plusside ja miinuste kohta - oskust hinnata plusside ja miinuste kaalu. Mõni üksik pluss võib üles kaaluda palju miinuseid ja vastupidi. Kui ikka ühineatakse VALLAKS, siis on debaateerimise oskus suure volikogus hädavajalik. Ühinenud valla 27 liikmelises volikogus on Nissi valla elanikke suure tõenäosusega 3-5 liiget. Seda ei ole palju. Et meie valla elanike spetsiifilised huvid saaksid esindatud, selleks peavad need volikogu liikmed hästi

välja paistma. Et välja paista, peab väike olema alati tublim, kui suur. Peab meeles pidama, et ühinemisel meil ei ole tege- mist armastusabieluga, vaid mõistusabieluga. Väikesest vennast võidakse lihtsalt üle sõita. Mida rohkem inimlike suhteid VALLA eri osade elanike vahel tekib, seda rohkem tundume ühise perena. Kõige kiiremini hakkavad suhtlema ühes koolis õppivad noored, siis laulukoorid, seltsid jne. Aga kõik see võtab aega.

On selge, et omavalitsuse jõupingutused informeerida ja kaasata kodanikke avalikku ellu tugevdavad demokraatiat. Kodaniku huvi oma kogukonna vastu on aga aluseks tugeva ja targa kogukonna tekkele ja selline kogukond aitab tulevikus lahendada nii mõnegi probleemi. ■

Kaitseliidu Männiku malevkond Harju maakaitsepäeval Tabasalus. (foto autor: Birgit Vaarandi)

Kaitseliidu Männiku malevkond ootab uusi liikmeid

Jukko Noon

Ligi 15 000 tegevliikmega Kaitseliit jaguneb 15 malevaks. Malevad omakorda valdavalt territoriaalsel põhimõttel malevkondadeks. Kaitseliidu ühes suuremas malevas - Harju malevas - on lisaks veel ka eksterritoriaalne allüksus Männiku malevkond, mis tegutseb kogu Harjumaa piirkonnas.

Männiku malevkond on välja kasvanud 2003. aastal loodud Männiku üksikkompaniist. 2010. aastal ületas liikmete arv 300 piiri ning tollane Kaitseliidu ülem otsustas üksikkompanii nimetada malevkonnaks.

“Arvestades seda, et Kaitseliit konkureerib paljude erinevate vaba aja veetmise võimalustega ja seda eriti noorte seas, teeb rõõmu, et Männiku malevkond on jätkuvalt kiiresti kasvava liikmeskonnaga. Oleme noored nii mitmeski mõttes. Selle aasta juunis tähistasime viendat sünnipäeva, aga ka liikmeskond on nooruslik – meie keskmine vanus on 36 eluaastat,” rääkis Männiku malevkonna pealik lipnik Daniel Nüüd.

Põnevad erialad

Nüüdi sõnul tegeletakse Männiku malevkonnas nii nagu teisteski Kaitseliidu allüksustes Eesti Vabariigi riigikaitse edendamiseks. «Kuna malevkond koosneb erialarühmadest, siis on leidnud endale sobiva riigikaitseesse panustamise viisi väga erinevate elualade esindajad,» rääkis ta.

“Männiku malevkond koosneb erialarühmadest, mis võimaldavad spetsialiseeruda tavapärasest põnevamatele militaarvaldkondadele, mida ei ole teistes Harju maleva malevkondades. Iga uus Kaitseliidu liige peaks Männiku malevkonnas leidma endale just selle eriala, mis teda kõige rohkem paelub: alates tagalatoetusest ning lõpetades demineerimisega,» lisas Nüüd.

Oskused leiavad rakendust ka tavaelus

Kaitseliit on küll sõjaväelisel korraldatud organisatsioon, kuid selle tegevus loob riigikaitsevõimet tervikuna, mitte ainult sõjaväelist väljaõpet andes ja korraldades. Männiku malevkond paneb suurt rõhku väljaõppele, kuid riigikaitseesse saab panustada ka muul moel, kui korra kuus seljakoti ja relvaga metsas roomates. Näiteks mõnes koolis riigikaitse tunde läbi viies, noorkotkaste ja ko-

duütarde tööd korraldades või mõnel spordivõistlusel malevkonda esindades.

Samuti annab Kaitseliit teadmisi ja oskusi, millele leiab rakendust ka tsiviilelus. Alates põhjalikest esmaabialastest teadmistest lõpetades näiteks sellega, kuidas metsa eksides öö üle elada. Samuti oskusi ja teadmisi, et olla vajadusel abiks metsatulekahjude või reostuste likvideerimisel või metsa eksinud inimeste leidmisel. See kõik aitab suurendada elanikkonna võimekust nii oma pere, kodu kui ka kodukandi turvalisuse tõstmisel.

Kaitseliitu võivad kuuluda nii mehed kui naised. Ainult naistele pakub harivat ja väljakutseterohek tegevust Kaitseliidu eriorganisatsioon Naiskodukaitse. ■

Männiku malevkond

manniku.harju@kaitseliit.ee
Männiku tee 121, 11216 Tallinn
harju.kaitseliit.ee/manniku-malevkond

Häid inimesi pole kunagi liiga palju. Kui soovid riigikaitseesse panustada, siis võta meiega ühendust. Leiame sulle sobiva allüksuse ning oleme abiks liitumisprotsessi paberimajandusega.

gu, Ellamaa küla; Reinumetsa, Ürjaste küla;

Anti projekteerimistingimused Ürjaste külas Oksa kinnistule üksikelamu ehitusprojekti koostamiseks;

Anti ehitusluba EELK Nissi Maarja Kogudusele elamu, asukohaga Nissi tee 55/2, Riisipere, ümberehitamiseks;

Otsustati maksta lasteaiatoetust 6 taotlejale kogusummas 1347,45 eurot, koolitoetust 10 taotlejale kogusummas 1080 eurot, hooldekodutoetust ühele taotlejale alates 01.09.2015 150 eurot kuus, erakorralist toetust ühele taotlejale 30 eurot; ühele taotlejale sotsiaaltoetuse maksimisest keelduti;

Otsustati maksta õpilastoetust Merily Simovardile 30 eurot seoses osalemisega Harjumaa

Noorte Puhkpilliorkestri suvelaagris.

31. august

Kooskõlastati rajatava puurkaevu asukoht aadressil Miku, Rehema küla;

Anti ehitusluba üksikelamu püstitamiseks Ürjaste külas;

Otsustati maksta koolitoetust 11 taotlejale kogusummas 1242 eurot, erakorralist toetust ühele taotlejale 16,15 eurot; ühele taotlejale koolitoetuse maksimisest keelduti;

Anti raieluba vahtra raiumiseks Riisiperes Metsa tn 21 kinnistult;

Kinnitati Kaja Rästas Nissi Valla Kultuurikeskuse juhataja ametisse.

Nissi Vallavolikogu istungitel otsustatust

11.juuni

Esimesel lugemisel olid Nissi Vallavolikogu 15.11.2012 määruse nr 16 "Nissi valla hankekord" muutmine ja Nissi Valla Kultuurikeskuse põhimäärus.

18.juuni

Kinnitati Nissi valla 2014. aasta konsolideerimisgrupi majandusaasta aruanne.

Muudeti Nissi valla hankekorda.

Kehtestati Nissi Valla Kultuurikeskuse põhimäärus.

Võeti vastu Lääne-Harjumaa jäätmekava 2015 - 2020.

Esimesel lugemisel oli Nissi Vallavolikogu 12.detsembri 2013 määruse nr 23 "Nissi valla jäätmehoolduseeskiri" muutmise.

Jäätmeseaduse ja ehitusseadustikuga kohaliku omavalitsuse üksuse pädevusse antud riikliku järeelvalve ülesande täitmine delegeriti vallavalitsusele.

Muudeti Nissi Vallavalitsuse teenistuskohade koosseisu.

Otsustati võõrandada Nissi vallale kuuluv korterimand Lehetu külas, Tamme-12.

Otsustati isikliku kasutusõigusega koormata Nissi vallale kuuluvad kinnistud Turbas (Jõujaama tiik ja Tööstuse tn L1).

Nõustuti Keskkonnaameti eelnõus "Kalda kruusakarjääri korrastamistingimuste esitamise" määratud korrastamistingimustega märkusega, et halastusalaks ette nähtud alal võiks valdavaks kasutatavaks puuliigiks olla mänd.

Anti põhimõtteline nõusolek maatulundusmaa sihtotstarbega Tuuliku katastriüksusele elamumaa sihtotstarbe määramiseks.

20.juuli

Delegeriti ehitusseadustiku §-s 124 kohaliku omavalitsuse üksusele antud ülesannete täitmine Nissi Vallavalitsusele kui täiteorganile.

Kehtestati 2015/2016. õppeaasta koolivaheajad Nissi Põhikoolis.

Võeti Nissi vallale varaline kohustus 15 000 eurot Nissi Põhikooli vana hoone lammutamiseks.

Nõustuti garantiikirja andmisega Tallinna Haridusametile Tallinna Kunstikooli tegevuskulude katmises osalemiseks.

Turbas...

Punavad pihlapuud ja värvikirevad sügislilled aedades annavad taas märku, et suvi on läbi saanud ja käes kooliaeg. Iga õppeaasta koolis on erinev ja eriline, on omaette iseseisev lugu ja lehekülj paksus kroonikaraamatus. Kui värvikad ja sisukad need leheküljed on, sõltub meist endast.

Käesoleva õppeaasta avaaktusel oli rohkem sagimist kui varasematel aastatel, sest koolipere on viimase kolme aasta-ga võrreldes pisut kasvanud. Tore oli pärast pikka suve taas näha puhanud ja rõõmsaid lapsi ning indu täis õpetajaid – kõik valmis uuele aastale vastu astuma ja seatud eesmäärke

ellu viima. Kuigi tarkusepäev on eriline sündmus ja igal aastal uutmoodi kogu kooliperele, on see kõige suurem pidu-päev I. klassi astujatele. Sellel õppeaastal asus Turba Kooli I. klassis õppima 24 õpihimulist koolilast, igaihel käes esime-ne aabits, oma kooli päevik ja tugev käepigistus oma esime-selt õpetajalt.

Usun, et algav aasta on põne-vate väljakutsete ja ahvatle-vate võimaluste aasta, mille jooksul suudame üheskoos kokkuhoidva perena palju saavutada. Tähtsaimaks pean noore inimese jõudmist selle arusaamiseni, et tänane päev nõuab tarku ja ettevõtlikke, otsustusvõimelisi ja tegusaid ilmakodanikke. Sellest lähtu-valt peame koolis väga oluli-

seks, et õpilane teadvustaks õppimise olemust ja vajalik-kust, nähes oma potentsiaali ja kasutades seda maksimaal-selt. Kasutame võimalikult palju avastusliku õppe mee-todit, mille raames laps saab ise jõuda teadmise ja arusaama-ni. Püüame igapäevast õp-petööd siduda eluliste näidete ja situatsioonidega, õppida nii klassiruumis kui ka väljaspool seda. Õppekäigud ja väljasõi-dud on endiselt tähtsal kohal, sest nii õpitakse juba omanda-tud teadmisi siduma igapäe-vaeluga. Lisaks põhiainetele, oleme oma kooli õppekavasse lisanud neid aineid, mis lähtu-vad küll riiklikust õppekavast, kuid aitavad rõhutada Turba Kooli omanäolisust. Nii on juba teist õppeaastat II ja III

kooliastmes majandusõpetuse tunnind ja sellest õppeaastast lisandub III kooliastmes ka ettevõtlusõpetus, mille raames ühe väljundina hakkavad õpilased looma minifirmad. III kooliastmes jätkame etike-ti – ja protokollõpetuse tun-didega ja karjääriõpetusega. Suuremat rõhku pöörame ka keeleõppele, nii alustavad õpi-lased meie koolis inglise keele õpet juba 2. ja vene keelt teise võorkeelena 5. klassist.

Tänapäeval räägitakse palju kogukonna ütehoidmisest ja selle teemaga seoses ka kogukon-nakoolist. Leian, et meie koolil on hea platvorm saada hästi toimivaks kogukonnakooliks ja esimesed sammud sellel teel on juba ka tehtud. Tänaan kõiki lapsevanemaid, vilistlasi ja teisi

koostööpartnereid, kes möö-dunud aastal nii nõu kui jõuga kooli toetasid, aitasid ellu viia erinevaid projekte, korralda-da üritusi ja tunnustasid meie tegemisi hea sõnaga. Ütleb ju ka vanasõna, et ükski saab kiire-mini, aga koos saab kaugemale ja selle viimase lauseosa jõudu oleme koolis juba ka tunneta-nud. Head Turba Kooli sõbrad, kutsume ka sel õppeaastal Teid koolielust osa saama, kaasa mõtlema ja koos tegema!

Kogu meie elu on kestev ja har-iv õpiprotsess, peame õppima kõigilt ja kõigest. Soovin kogu kooliperele töökat ja avasta-misrõõmu pakkuvat kooliaas-tat! ■

Kädly Künnap
Turba Kooli direktor

september

Turba Kooli 1. klass ja õpetajad Heli Pajuri, Käätlin Kõlv ja Krista Vesikloja

...ja Nissis

Sügis saabub alati veidi oota-matult, ja kõik saab tõsisema ilme, ja tegelikult tärkab meis kõigis väike igatsus jälle koo-liteele astuda, uusi õpikuid lehitseda, vanu sõpru näha ja uusi tervitada ning koolikella

helinat kuulda, mis kutsub uu-tele tarkuseteedele ja innus-tab uusi pingutusi tegema.

On loomulik, et kooliaastat alustades on meel pisut ärevil, sest ees terendab nii palju uut, mille poole mõtted juba kind-lasti teel on.

Täna õpib Nissi koolis 142

õpilast. I.klassis alustas oma kooliteed 21 tüdrukut ja pois-si, klassijuhatajaks õp. Annely Joa, kes taas meie koolis uue õpetajana alustab. Teistesse klassidesse tuli juurde 3 õpi-last. Algavast õppeaastast on meie koolis ka uusi koolitöö-tajaid: Heli Hiiesalu ja Catlin Ott, kes hoolitsevad selle eest,

et koolimaja oleks puhas.

9.klassi lõpetas 12 õpilast. Rõõmu teeb see, et kõik õpila-sed jätkavad oma õpinguid: 3 õpilast Nõmme Gümnaasiumis, 1 õpilane Lääne Ühisgüm-naasiumis, 1 EBS Gümnaasiumis, 1 Tõstamaa Keskkoolis, 1 Tallinna Polütehnikumis, 1 Tallinna Tööstushariduskes-

kuses ja 4 õpilast Kehtna Ma-jandus-ja Tehnoloogiakoolis.

Aga korraaks vaataks veel taga-si... vaataks mõttes tagasi va-nale koolimajale.

Sest nii palju on neid, kelle jaoks sõnapaar „Nissi kool“ , toob silme ette just selle maja. Koolimaja, mis püsis läbi mit-

mepalgeliste aegade ja ajaloo keeristormide ning kus koguti tarkust, elamusi, sõpru ja mä-lestusi kogu eluks.

Aga vana koolimaja teekond lõppes. Üks ajastu sai lõplikult läbi, kuid Nissi kooli vaimsus kestab, siin ja praegu, koos meiega ja meie kaudu. ■

Nissi Pk 1.klass ja 9.klass, klassijuhatajad Annely Joa ja Kristel Källo

Tarkusepäev Riisipere Lasteaias

Igal aastal tähistatakse 1. septembrit ülemaailmselt teadmispäevana. Ka Eestis on nimetatud 1. septembrit traditsiooniliselt tarkusepäevaks. Teadmispäev on haridusaasta algus ja lasteaias ja koolis tähendab see laste teadmiste kogumise algust.

Paljudes lasteasutustes on 1.

september pidupäev. Nii ka meie lasteaias. Tarkusepäeva tähistati sel aastal aktuse ja mängupäevaga. Aktuse aitas meeolukamaks muuta muusikaõpetaja Mari-Liisi mereteemaliseks kaunistatud saal. Aitavad ju meri, päike, liiv ja kivid iseloomustada puhkust kõige paremini. Kalavõrgud, kala, kivid, merekarbid ja

liiv olid paigutatud väga huvitavalt ja tekitasid saalis meeldiva meretunde merekohina saatel. Olime meeldivalt üllatunud sellise lahenduse puhul.

Õpetajad laulsid popiks saanud Curly Strings laulu suvest ja jutustasid vahepaladeks oma suveelamustest. Samal ajal sättis liikumisõpetaja Epp

õue erinevaid mängupesasid sportlike mänguvahenditega. Lapsed said väga palju huvitavaid sportlikke vahendeid proovida ühest mängupesast teise liikudes. Oli tore jälgida kuidas lapsed said hakkama erinevate vahenditega, sest neid oli ikka tohutult palju. Mängupesasid oli viis ja koosnesid mitmest erinevast

vahendist. Lapsed olid väga tublid, sest mingit virinat ei olnud kuuld. Hommikukohvi juurde jagus kõigile ka maitsvat torti. Oleme uhked, et meil on nii toredad õpetajad, kes annavad endast kõik, et lastel oleks huvitav teadmisi koguda ja mängida.

Metsad on sel aastal marju

täis. Nautige metsavaikust ja täiendage talvevarusid, sest omakorjatud marjad ja seened on eriline maitse. Kõigile päikest ja sooja sügist soovides! ■

*Terje Lehtme,
Riisipere Lasteaia
vanemõpetaja*

Esmaspäeval, 10. augusti hommikul kell 8.00 oli Turba poe ees seitse noort, kes ootasid bussi, et sõita Rohuküla sadamasse ja sealt Hiiu maale, kus toimumas iga-aastased EKSL-i suvemängud, seekordse pealkirjaga „Meri ja Päike.“ Sellel aastal esindasid Turba Kooli Cristin Menind, Roosi-Matilde Tamm, Liisi Laasik, Raido Miljan, Karl-Ruuben Kauksi, Simo Tõnu Prees, Taniel Johan Eller.

Bussis kohtusime üle pika aja oma kehalise kasvatusõpetaja Maarjaga ning noortega, kes olid Tabasalu Gümnaasiumist. Hoolimata sellest, et meie buss hilines umbes 10 minutit, olime ikkagi esimeste seas, kes sadamasse jõudsid. Seega sadamas oli meil aega ning kõik said olla vabalt, vaadata ringi, puhata veel natuke, kellel uni polnud täis saanud, olla telefonis ning suhelda sõpradega. Kui hakkasime praamile minema, sain aru, kui palju noori on siia kokku tulnud.

Praamis oli meil vaba aeg ja kõik tegid, mida tahtsid. Kui jõudsim Heltermaa sadamasse, läksime bussi ning sõitsime Kärddlasse. Buss pani meid Kärddla Ühisgümnaasiumi ees maha, kus saime üllatusega teada, et Harjumaa ja Tallinn peavad ööbima Mängude majas, sest pool kooli on remondis. Seadsime end sisse ning saime kätte EKSL suvemängude särki ja käepaela. Särk oli meile meeskonnavormi eest ning samas aitas see ka meil omi meeskonnaliikmeid üles leida. Särkid seljas ja käepaelad käel, läksime sööma. Suvemängude üheks osaks oli lisaks sportlikule ja kultuurilisele vaba aja veetmisele ka noorte omaalgatuse edendamine ja maakondade / linnade vaheliste sportlike sõprussidemete loomine. Olime ühes võistkonnas Tabasalu noortega. Peale söömist hakkas sõprusteatejooks. Kui olime jõudnud finišisse, tegid kõik noored soojendus-

tantsu. Sellele järgnes sportlik tegevus: saime valida võrkpalli, veekorvpalli ja disgolfi vahel. Jaotasime meie võistkonna nii, et Harjumaa osaleks igas mängus. Kui mängud mängitud, käisime ujumas. Peale seda hakkas öhtusöök. Toidud olid seal head! Kõhud täis, läksime oma ööbimispaika, vahetasime riided ja suundusime staadioni poole, sest hakkas rongkäik Kärddla sadamasse, kus toimus X koolispordi suvemängude pidulik avamine. Olime peaaegu viimased, kes staadionile jõudsid ja seepärast pidime olema rongkäigu lõpuosas. Avamisele järgnes tutvumisõhtu Villa laos, mis lõppes kell 11 öhtul uhke ilutulestikuga. Kuna öörahu saabus kell 00.00, jõudsim kääia veel rahulikult mere ääres.

Oli kätte jõudnud teine päev, äratus 7.30. Silmad puhtad ja kõht täidetud, olime valmis minema Kõpu maastiku- ja looduskaitsealale. Sõitsime umbes kolmveerand tundi bussiga

ning olimegi kohal. Igapähele anti kindad ja kamba peale üks suur prügikott – selge, randa prügi koristama. Kuna seda tehakse igal aastal, ei olnud meil suurt midagi koristada, sest prügi oli tõesti vähe. Arvestatud oli mitme tunniga, aga meil kulus selleks vaid 20 minutit. Mis muud, kui ujuma ja päevitama. Need tunnid möödusid imekiiresti. Tagasi bussi ja sõit jätkus Kõpu tuletorni poole. Seal saime suppi ning pidime tegema võistkonna, kes lähevad maastikumängule. Kuna mängu alguseni oli veel aega, said soovijad külastada tuletorni. Kui meie maastikumänguseltskond oli jõudnud lõpp-punkti, istusime jälle bussi ja sõitsime Kärddlasse tagasi. Peale öhtusööki läksid õpetajad Soerasse, noored aga Villa lattu diskole.

Oli viimase päeva hommik, pidime ärkama kell 7.00. Hakkasime vaikselt asju kokku panema ja läksime kooli sööma. Peale sööki toimusid staadionil

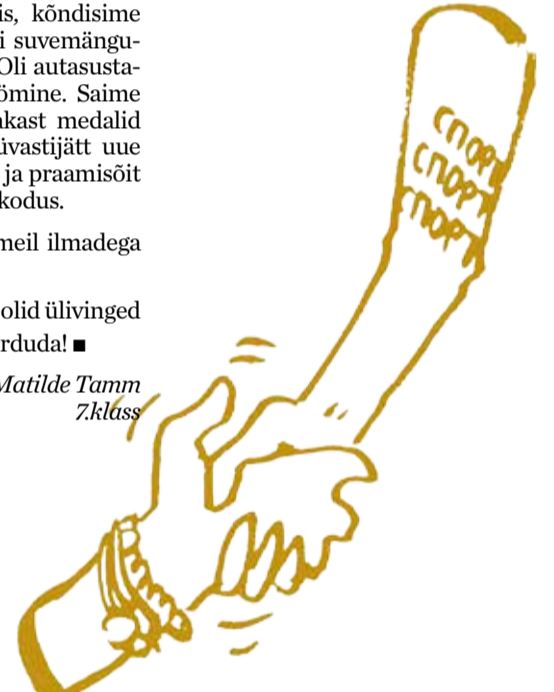
võistlused. Võtsime osa penelateatejooksust, õige kaardi kättesaamisest ja hüppamisest, lendav taldrik jalge vahel. Käisime veel viimast korda söömas ja kui kõhud täis, kondisime Kärddla linnaparki suvemängude lõpetamisele. Oli autasustamine ja tordi söömine. Saime kõik endale kadakast medalid kaela. Järgnes hüvastijätt uue sõpradega, bussi- ja praamisõit ning olimegi taas kodus.

Olin õnnelik, et meil ilmadega vedas.

Need kolm päeva olid ülivinged ja need võiksid korduda! ■

*Roosi-Matilde Tamm
7.klass*

Suvmängud, meri ja päike

Suvelõpu keeleõppereis Inglismaale

16.-23. augustini (jah, suvevaheajal) käisime meie, Nissi kooli 6-8 klasside lapsed, Inglismaal.

Avastasime Inglismaad, tutvusime tõsiselt ägedate inimestega ja saime juurde igasugu muid kogemusi.

Ühed lõbusamad öhtused tegevused olid meil draama (lühinäidendi lavastamine professionaalse näitleja abil) karaoke, disko ja kantri-sarnaste tantsude tantsimine. Ühel öhtul käisime kinos, kus nägime märulifilmi „Mission: Impossible Rogue Nation“ Tom Cruise'ga peaosas.

Huvitavaid tegevusi oli meil ka nagu näiteks laupäevane Londonis käik ja jalutuskäik Doveri kaljude peal. Doveri kaljudelt avanes aga enneolematult kena ja avar vaade, mille sarnast annab otsida. Londonis tutvusime ajaloo ja nägime muuseumis, kuidugi rändasime ka veidi mööda kauplusi.

Siinkohal pean ka ära mainima, et ega see Inglismaal käik ka täielikult

lust ja lillepidu olnud. Eks me käisime koolis ka ikka. Koolitunnid hakkasid kell 9 (Eesti aja järgi kell 11). Meil oli päevas kaks 90-minutilist tundi koos 10-minutilise vaheajaga. Aga see kool erinevalt kodustest koolidest erines kõvasti.

Kent School of English, kus me Inglismaal käisime, oli palju lahedaid ja toredaid õpetajaid. Koolitöö kujutas

endast ette peamiselt vestlemist ja kõik koos ühe tunni jooksul ühe A5 suuruse töölehe täitmist. Koolis olid ka teistest riikidest tulnud õpilasi (itaallasi, hispaanlasi, mehhiiklasi, ukrainlasi, prantslasi jt) Kool oli huvitav ja tore.

Kõik inimesed, keda nägime ja kohtasime – õpetajad, pereliikmed, õpilased ja nii edasi – olid nii ägedad, lahked ja sõbralikud, eriti pereliikmed. Mingit suurt halamist ja kurtmist absoluutselt ei olnud. Kõik olid rõõmsad ja rahul. Võib-olla paar tegevust olid veidi igavad, aga üks see käib ka asja juurde.

Reis Inglismaale kulus kindlasti meile kõigile ära, sest õppisime keelt, saime uusi sõpru teistest riikidest ja kogemusi.

Ma arvan, et meie seas ei olnud kedagi, kes ei tahaks minna järgmine kord uuesti.

Soovitan soojalt kõigil anda sisse reisile minemise avaldus.

Järgmise korrani! ■

Ott Ajaots

Pipi pannkoogipäev Lehetus

29. augustil oli Lehetus Pipi Pannkoogipäev. Kohal olid Tommi, Annika, Pipi ja ta isa. Pipi tutvustas ennast lauluga, Tommi ja Annika tegid näidendi. Pipil oli kaasas ka oma ahv ja hobune, kellega ta tegi "joutrikke". Pärast seda hakkasime laulma ja oli rongkäik Lehetu Saidafarmi ette. Seal oli ühispildistamine.

Läksime tagasi külaseltsi õuealale ja korraldasime võistlusmänge. Tehti õhupallidest igasuguseid vahvaid loomi, lilli ja möökasid. Olid tore-dad ja hoogsad võistlused ja saime auhindu. Iga võistkond sai tordi. Üllatus lastele oli see, et Pipi isa tegi pannkooke, mis olid imemaitvad. Peale seda söödi, lauldi ja mängiti. Lapsed pildistasid koos Pipi, Annika ja Tommiga. Lastele jäi päev hästi meelde ja kõik olid väga õnnelikud.

Meie tore päeva sisustasid Pipi - Merike Marie Nimmerfeldt, Annika ja Tommi - perekond Orutalu ja Pipi isa - Sulev Heinpalu. ■

Lii Rei

Lugemisrõõm Turba Raamatukogus

Suvine laste lugemisprogramm „Lugemisrõõm“ toimus Turba Raamatukogus juba teist korda. Möödunud aasta kogemuste võrra rikkamana, sai lugemisprogrammis osalemise reegleid pisut kohendatud. Kui eelmisel aastal joonistasid lapsed iga loetud raamatu ainetel ka pildi, siis seekord oli joonistamine vabatahtlik. Pidulikul lõpupeol osalemiseks tuli aga endiselt lugeda

kahe kuu jooksul vähemalt viis lugemisprogrammi nimekirjas olevat raamatut ning vastata ka küsimustikele. Nimekiri viimase aasta jooksul ilmunud lasteraamatutest oli parajalt pikk ja iga osaleja sai valida sealt just endale sobivad raamatud.

Usinaid lugejaid oli kokku 11. Neist neli alles alustasid tänavu septembris kooliteed, neli last läksid

2. klassi ning kolm lugemishimulist poissi 4. klassi. Kokku laenutati raamatuid 107 korda, seega sai raamatutõprade passidesse kleebitud 107 klepsu. Vahepeal läks lugemine nii kiireks, et ootamatult said klepsud otsa ning tuli pealinnu uute järgi sõita. Meie tänavused usinad lugejad olid: Martin - 44, Kris-Jan - 16, Rebecca - 14, Heliise - 12, Sefran - 11, Sten - 10, Berit - 8, Remo - 7, Sandra - 6, Evalisa - 5 ning Carl Aleksander - 5 raamatuga.

Kõik osalejad said tänukirjad ning papüürusest järjehoidjad. Lapsed, kes lugesid 10 ja enam raamatut, said kingiks just nende jaoks välja-valitud raamatud. Üks usin joonistaja oli ka - Remo ning selle eest oli ta väärt eriauhinda.

Tublid lugejad tänatud, võiski asuda torti sööma. Tordi kõrvale sai ka pisut juttu puhutud. Tort oli nii maitsev, et raske oli sõnu suust saada. Küsimusele, missugune oli igapäevane lemmikraamat, tuli kiire vastus, et kõik olid lemmikud. Olgu

siinkohal ära toodud raamatud, mis raamatukogu-hoidja tähelepanekute järgi lastele kõige enam meeldisid: L. Pichon „Mimmu ja Kräämu“; D. Heiligman „Poiss, kes armastas matemaatikat“; M. Saksatamm „Postiljon ja kanad“; A. Vallik „Laste oma Eesti“; A. Larsson sari „PAX“; R. Lagercrantz „Minu õnnelik elu“; H. Vaher „Ümera Mehed Roosa Villast“; K. Hindrikus „Konnade mäss“ ning M. Widmarki LasseMaia detektiivbüroo sari.

Üheskoos sai meisterdatud ka vahva värviline öökull, mis nüüd raamatukogus lugejaid rõõmustab.

Tänavune suvi soosis igati lugemist, vähemalt juunist augusti alguseni. Võib öelda, et pärast pidulikku tor-disöömist alles suvi algaski. Kuid usun, et raamatuarmastus ei sõltu ilmast. Kes lugemispisiku varasest lapsepõlvest kodust kaasa saanud, see leiab elus igas olukorras aega lugemiseks. Täna kõiki lapsevanemaid, kes lapsi innustasid ning toetasid. Nii mõnelgi lapsel kippus

lugemine suvetuhinas meelest minema, aga tänu ema või vanaema abile said raamatud õigeks ajaks loetud. Lugemise kasulikkuses ei saa küll keegi kahelda. Raamatulugemine õpetab ja pakub elamusi, parandab suhtlemisoskust ning sõnavara, aitab mõista tundeid, lohutab, ajab nutma ja naerma jne. Ja teab iga raamatusõber, et raamat on abiks isegi uinumisel. Lapsega koos raamatute vaatamine ning ettelugemine on erilise väärtusega koos veedetud aeg, kui põnevatesse raamatuseikustesse sukeldudes ununevad igapäevaelu tegemised ja probleemid.

„Lugemisrõõm“ tuleb ka järgmisel suvel, selles pole kahtlustki. Lapsed juba ootavad ning lastevanemate soojad tänusõnad annavad kinnitust, et tegemist on vajaliku ettevõtmisega. Seniks toredaid lugemiselamusi ja kohtumiseni raamatukogus! ■

Elen Turi
Turba Raamatukogu

Tublid pärandihoidjad koos õpetaja Helve Telleiga (keskel)

Üks õpitoas valminud pottmütsidest.

Pärandihoidja õpituba

Pärandihoidja õpituba on Nissi Kultuuriseltsi käsitööring, mis tegutseb 2013. aasta detsembrist. Hetkel kuulub käsitööringi 7 liiget. Pärandihoidja õpitoa eesmärk on edasi anda vajalikke ja kohati juba tuhmuma hakkavaid oskusi ja teadmisi meie esivanemate kultuuripärandist, varasematest eluoludest ning traditsioonidest. Pärandihoidja motoks on „tunne oma rahva lugu“.

Täna on õpitoas omandatud kirivöö kudumise ning pottmütside valmistamise oskused. Valminud on hulgaliselt värvikirevaid vöösid ning 7 Nissi pottmütsi. Tublid pärandihoidjad, aitäh teile!

Uuel hooajal jätkame Nissi rahvariete valmistamisega (särk, alusseelik, seelik, põll). Ootame kõiki huvilisi, kes tunnevad soovi õppida midagi uut ning indu kanda edasi oma esivanemate ja rahva kultuuri ja pärandit.

Rohkem infot Nissi Valla Kultuurikeskuse Riisipere kultuurimaja kodulehelt www.riisiperekm.ee. ■

Helve Tellei,
Pärandihoidja õpitoa juhendaja

Esmakordselt avaldame "Teatajas" meisterdamisnurgakese. Siin on sulle, Kallis Lugeja, isemoodi pildike, milles kindla peale tunned ära midagi tuttavat. Haara kirjapulk ja katsu see tuttav asi konkreetsmaks joonistada. Aita see märgatud asi nõ pildist välja.

Küllap on see midagi, mis Sul südämel, midagi alateadvusest või hoopis miskit päevakajalist. Olgu see tindiplekk abiks olulise väljatoomisel, mida muidu oleks keeruline märgata.

Taolisi "tegelaste väljameelitamise" harjutusi on läbi viidud Turba Kooli kunstitundides. Siinsamas ka mõned südämel olnud asjad, mida õpilased tindiplekkides on näinud:

**Üned valla-
kodanikud:**

Juuni
Sander Sassi (Riisipere)
Meribel Sinijärv (Ürjaste)

Juuli
Gerd-Kristjan Trei (Turba)
Hannes Lebert (Riisipere)
Chris Kaspar Retpap (Turba)
Miabella Nagel (Turba)

August
Tõnis Tamm (Munalaskme)
Elise Uusen (Turba)
Kertu Vahar (Ürjaste)

September
Eliise Mia Mürk (Odu-
lemma)

Kuidas olla katkuga koos?

Sigade Aafrika katku levik on tekitanud küsimusi ka neis, kes ei ole igapäevaselt seapidamisega kuidagi seotud ja seafarmi ei külasta. Sellised inimesed tõenäoliselt taudi edasi ei kannu. Sellest loomata mata soovitage kõigil järgida lihtsaid käitumisreegleid, mis aitavad takistada viiruse levikut. On teada juhtumeid, kus suured loomataudid on saanud alguse inimeste mõtlematust käitumisest. Näiteks võib tuua Belgia, kuhu sigade Aafrika katk jõudis 1985. aastal eraisiku pagasis. Vastutus-tundliku käitumisega saame vähendada riske Eesti seakasvatusele.

Kuidas käituda, et takistada seakatku levikut?
Mõned lihtsad reeglid:

Ära kardata – seakatki ei ohusta inimesi. Sigade Aafrika katk on loomataud, mis ohustab vaid kodu- ja metsisgu. Samas võivad kõik inimesed sattuda viiruse edasikandjaks.

Sealiha võib süüa, see on ohutu. Ametlikult turul olev liha on kontrollitud. Sigade Aafrika katkuga piirkondadest ei saa teistesse Euroopa Liidu liikmesriikidesse vedada elusigu, sealiha ja sealihatooteid.

Välidi teadmata päritolu sealiha ostmist juhuslikelt pakkujatel - müüjatelt.

Ära jäta toidujäätmeid loodusesse. Ka lahtine kompostihunnik metsatalus või suvilas võib osutada nakkuse allikaks metsisigadele, kui neil on sellele ligipääs. Ka matmine ei aita, sest sigadel on hea nina.

Ära too reisilt ega võta reisile kaasa loomseid saadusi. Viiruse levikul kujutavad

endast suurt ohtu inimesed, kes toovad teisest riigist kaasa sealiha või sealihatooteid. Kui sellise toidu jäägid satuvad loodusesse või seafarmi, tekib otsene oht seakatku viiruse levikuks. Viirus on väga vastupidav ka külmutatud, soolatud, vinnutatud lihas ning toorsuitsu lihas ja vorstides, kuid talub ka mõõdukat liha kuumutamist (60–70 °C). Seega on kõik nakatunud sealiha tooted sigadele potentsiaalselt ohtlikud ka väga väikestes koguses.

Hoia seafarmidest eemale! Kui oled viibinud riigis, kus sigade Aafrika katku on diagnoositud, siis hoia eemale seafarmidest ja loomasööta käitlevatest ettevõtetest, kuna võid olla viiruse edasikandjaks. Viirus on väliskeskonna tingimustele väga vastupidav, säilib külmutatud lihas mitu aastat, soolatud lihas kuni 310 päeva, suitsutatud lihas kuni 6 kuud, mullas ja pinnases kauem kui 6 kuud, loomakorjustel kuni 2 kuud, looma väl-

jaheidetes kuni 11 päeva.

Surnud või haiged loomad metsas. **Kui leiad metsast surnud metssea,** helista Harjumaa Veterinaarakeskuse numbrile 6580420 (info. harju@vet.agri.ee) või Veterinaar- ja Toiduameti vihjetelefonil 605 4750 (vet@vet.agri.ee). **Pärast looduses ja metsas viibimist puhasta oma riided ja jalanõud** (kui kahtlustad, et oled olnud kontaktis nakatunud sea korjuse või väljaheidetega). Tutvu täiendavalt informatsiooniga www.seakatki.ee

NB! Hoia eemale taidipunktidest ja sigade matmispaikadest! Mõtle matunud inimesed, kes lähevad taidipunktide või matmispaiga juurde uudishimust olukorda uurima või pildistama, võivad sattuda ise taudi edasikandjaks. ■

Erinevaid olukordi analüüsis ja mitmeid allikaid refereeris Vladimir Vahesaar, VTA Harjumaa Veterinaar-keskuse juhataja

TAUDIOHT!

Eesti metsades levib sigade Aafrika katk. KATK ON VÄGA NAKKAV JA VÕIB METSAST KERGESTI LEVIDA KOOHUSGADELE.

Hea metsas liikija, ära kannu taudi edasi. Suurad metssea leidmisel teavitada kohaliku veterinaarikeskust.

ÄRA PUUTU!
Hoia lihad metsseakorgust eemale ning viid kontaktid oma keha, riide- ja jalanõudega (sh. enimesed).

TEAVITA LEIUST!
Olnud metsas leidmisel teavitada kohaliku veterinaarikeskust või helista Veterinaar- ja Toiduameti vihjetelefonil 605 4750.

PUHASTA JA PESE!
Pärast looduses viibimist puhasta oma riided ja jalanõud.

SIGADE AAFRIKA KATK
on haige ja metsisigade haigus ning inimestele ohutu, kuid võib põhjustada suurt majanduslikku kahju Eesti seakasvatusele.

Lisainfo ja kontaktid veebilehel WWW.SEAKATK.EE

Meie hulgast on lahkunud:

Juuni
Jekaterina Sidron (Riisipere)
Veniamin Vorobjov (Riisipere)

Juuli
Johannes-Edgar Tammist (Vilumäe)
Heino Tamm (Munalaskme)
Hilda Linkholm (Riisipere)
Kaljo Allik (Turba)

August
Arvi Põldaru (Riisipere)
Evi Valdru (Turba)
Hille Kruus (Mustu)
Adele Tamsalu (Turba)
Erna Sarik (Riisipere)

Õnnitleme!

Juuli
93 Ester Vesiloo
91 Valdek Martinson
80 Valdur Kedelauk
75 Endel Oruste
70 Aavo-Johannes Aasamäe

August
85 Erna-Beniita Käos
80 Ene -Rosilda Korm
80 Aino Teras
80 Linda-Astrid Palmiste
75 Tiiu Gutmann
75 Rein Säälik
70 Aili Kivirand
70 Merike Kiisel

September
94 Zinaida Lall
85 Vera Ivanova
85 Aino Soomann
85 Jelena Klimberg
85 Arnold Silde
80 Õie Liik
80 Lilian Hansen
80 Elvi Aas
80 Helju Pappel
75 Jaan Tiik
70 Helve Võrk
70 Aita Orav
70 Sirli Soosaar
70 Toivo Mangusson
70 Oleg Saveliev

Kuulutused

Pottsepp - korstnapühkija pakub kvaliteetset teenust. Küttesüsteemide ehitus, remont ja hooldus. Korstnapühkimise akti ja kütteseadme passi väljastus. OÜ Ahjuteenus. Tel. 56639398

OÜ Estest PR **ostab metsa- ja põllumaad.** Tel 50 45 215, 51 45 215, info@est-land.ee

Tervise Tugi OÜ kutsub kõiki huvilisi veresooni kontrollima

Kas Teil on kõrge vererõhk?
Kas Teil on kõrge kolesteroolitase?
Kas Teil on perekonnas esinenud südame-veresoonkonna haigusi?
Kui jah, siis on Teil kõrge risk jala arterite ateroskleroosi risk

Jala arterite ja vererõhu kontroll:
Turba kultuurimajas
29. septembril alates 10.00
Riisipere kultuurimajas
30. septembril alates 10.00

Vastuvõtule tuleb end eelnevalt registreerida tööpäevadel kell 9-12 tel 5698 5633
Eriti on oodatud inimesed, kellel esineb sageli säärelihastes valu ja krambihooge

Protseuur maksab 8 eurot

Hooli endast ja tule kontrolli!

VOTEX HOUSE

Reedel, 18.09 Turba kaupluse ees

SUUR VOODIPESU MÜÜK

- Kirju tekikott 150 x 210 **8,90 €**
- Kirju voodilina 150 x 210 **5 €**
- Kirju padjapüür 50 x 60 **1,50 €**
- Tekk 150 x 200 alates **7 €**
- Padjad alates **3 €**

Suur valik kummiga voodilinu ning uut sattiinvoodipesu!

Suvekomm! Osta vähemalt **35 € eest** ja saad kaasa tasuta teki!

Selle kupongiga täishinnaga voodipesu **-15%**

www.votex.ee

Turba 75 kool

Kutsime kõiki endisi õpilasi ja töötajaid Turba kooli 75. sünnipäeva tähistamiseks **laupäeval, 26. septembril 2015. aastal!**

14.00-15.00	Registreerimine ja tervituskohv
15.00-17.00	Pidulik aktus
17.00-19.00	Rongkäik mälestuskivi juurde
19.00-...	Koolimajas avatud puhvedid
20.00-24.00	Esineb ansambel „Vanaviisi“
24.00-03.00	Disko, plaaide keerutatud viilistlased
03.00	Suletakse koolimaja ukсед

Osalustasu 15 eurot (kuni 25. septembrini) kanda arveldusarvele: EE76220021035027808 (Swedbank) või EE731010002018909000 (SEB)

mürgusõna: Turba Kooli kokkutulek, osaleja nimi
Peopäeval kohapeal makstes on tasu 20 eurot.

Info telefonil 673 5344, www.turbakool.ee ja kooli Facebooki lehel.

TURBA KOOL
Teadmisel kodu on!

aastast 1940

emt Eliion

Eesti Kontsert
concert.ee

MUUSIKA EESTIMAALT

Kitarriduo
Donato D'Antonio (Itaalia)
Tiit Peterson

Sor, Granados, de Falla, Piazzolla, Eespere

L 3. oktoober kell 19
Riisipere kultuurimaja

Pilet 5 eurot, sooduspilet 3 eurot

Nissi Trollide Muusikaselts alustab taas!

Ootame uusi ja vanu muusikahuvilisi
27. septembril kell 13.00
Trollide majja

Õppida saab:

- plokkflööt, flööt, klarnet, saksofon, trompet, bariton
- kornet, alt horn, tuuba, trumm
- viul, klaver

muusikaring lasteaedades

Uutele õpilastele toimub väike muusikaline katse, selleks palume ette valmistada üks lühike laul.

info: 53 08 951, nissitrollid@gmail.com